

5777

Torah from Around the World

De rechtvaardige zal bloeien als een palmboom; als een ceder op de Libanon gedijen (psalm 92:13). Zoals de palm en de ceder kronkels noch overtollige groeisels hebben, zo kent de tsaddiek achterbaksheid noch overtolligheid. Zoals de palmboom en de ceder lange schaduwen vooruit werpen, zo strekt de beloning voor de rechtvaardige zich ook 'ver uit'. Zoals de palmboom en de ceder zich omhoog richten, zo richt het hart van de tsaddiek zich op God. Zoals de palmboom en de ceder hun verlangens hebben, zo heeft de rechtvaardige een verlangen: zijn verlangen geldt de Eeuwige.

Genesis Rabba, Lech lecha, 41:1

Sjabbat 8 april 2017 / 12 Niesan 5777, Tsav, Wajikra/Leviticus 6:1 - 8:36

Tanach blz. 205 - 212

Haftara: Malachi 3:4-24

Tanach blz. 1233 - 1234

Het is Sjabbat haGadol.

Commentaar: Jessica Epstein is chazzanit van Temple B'nai Abraham, Livingston, New Jersey.

vertaler: Jochanan Belinfante

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Grijp een bezem!

"...De priester moet gekleed zijn in een linnen gewaad met daaronder een linnen broek die zijn geslachtsdelen bedekt, de as van het brandoffer dat in het vuur verteerd is van het altaar nemen en naast het altaar leggen." (Wajikra 6:3-4)

Het is een vuil werkje, maar iemand moet het doen. Het brengen van brandoffers is een rommelig gedoe, zoals wij vorige week in Wajikra gelezen hebben. Het gaat over het spatten met bloed, een hele hoop vlammen en uiteindelijk: vette as.

Het eerste deel van de sidra Tsav (= geef opdracht) vraagt: Wie wil die rommel opruimen? Het lijkt een beetje op het opruimen van het huis voor Pesach, deze weken. Waar moet je in hemelsnaam beginnen met het opruimen van alle chameets?

Onze Tora-portie van deze week begint met de positieve mitswe van *troemat hadèsjen*, 'het opnemen van de as'.

In de Tempeltijd werd de *troemat hadèsjen* dagelijks, bij zonsopgang, verricht door een priester. Het hield in dat een deel van de as - als een hefoffer - verplaatst werd. De aangewezen priester nam een speciale zilveren as-schep van zijn plek tussen de verhoging en de zuidelijke kant van het altaar, schepte een hoeveelheid as uit het midden van de sintels en bracht die naar onderaan de verhoging en legde het in een open kuil in de vloer van het heiligdom, aan de oostelijke kant van de verhoging. Daar werd, zo legt Rasji uit, van dag op dag, "alle as opgenomen in hun plaats". (Rasji over Wajikra 6:4)

De as van het offer van de vorige avond werd nog steeds als heilig beschouwd. Die werd niet gewoon terzijde geveegd of weggegooid ergens in een willekeurige emmer. De asresten waren het tastbare bewijs dat er iets heiligs had plaats gevonden en als overblijfselen van die heiligheid waren zij waardevol. Ze waren zelfs zo waardevol, dat er niet zomaar een tempeldienaar werd geroepen om het op te ruimen, maar een priester, die zelf moest zorgen voor deze heilige overblijfselen.

Hoe kunnen restjes materiaal heiligheid bevatten? Na de vernietiging van het World Trade Centre, op 11 september 2001, lag er as over de straten en de mensen van New York. Wij kunnen ons allemaal levendig de beelden herinneren van mannen en vrouwen, die in een toestand van geestelijke verdoving als grijze geesten ronddwaalden. Het gruis dat achterbleef was het restant van stoelen, tafels, glas, beton, papier, vlees en bloed. De as die die dag viel, was heilig. Het opruimen van de wrakstukken van die afschuwwekkende dag was een nederige, maar heilige taak. Nadat de vuren gedoofd waren, verplaatsten mensen handen steen en staal en dag na dag kruide men de overblijfselen van wat er eens had gestaan weg. De mannen en vrouwen die de brokstukken verwijderden werden deemoedig door hun taak, maar werkten tegelijk namens de anderen die hun vakmanschap en zorg nodig hadden.

Rabbi Jonah ben Abraham van Gerona (1180-1263) geeft een verklaring voor het verbinden van de opdracht de as weg te vegen met die van het brandoffer. We moeten ons bewust zijn dat iets wat in onze ogen beschouwd wordt als nederig werk soms in Gods ogen de hoogste beloning verdient. De mitswa van het vegen van het altaar wordt vooraf gegaan door *tzav* (= geef opdracht), en de as wordt geplaatst naast het verbrande offer. We moeten ons bewust zijn dat de kleine, ogenschijnlijk niet gewijde handelingen in ons leven ook een grote heiligheid kunnen brengen.

Het Jodendom houdt zich niet zozeer bezig met het verrichten van grootse en glorieuze daden, als wel met kleine, vaak onopgemerkte daden van vriendelijkheid. Onze Tora leert ons dat wij de moedervogel niet met haar jong van het nest weg mogen nemen (Devariem/Deuteronomium 22:21-23); dat we een vijand moeten helpen zijn gevallen ezel overeind te krijgen (Sjemot/Exodus 23:5); zorg te dragen voor de weduwe (Sjemot/Exodus 22:21-23; Devariem 24:17, 20) en voor de vreemdeling (Sjemot/Exodus 23:9; Wajikra/Leviticus 33-34; Devariem 24:17, 20). Onze opdracht is niet de wereld te veranderen, maar om onszelf te veranderen. Kleine daden van vriendelijkheid zijn geen wereldschokkende gebeurtenissen, maar zij zijn het fundament waarop een betere en vreugdevollere wereld gemaakt wordt. Zelfs een priester, die behoorde tot de hoogste kaste van het oude Israël, was niet te hoog om schoon te maken en as te verwijderen.

Ik zal het nooit vergeten hoe ik na een grote muziekuitvoering in onze synagoge meehielp met het schoonmaken in de keuken, en hoe de jongen met wie ik toen omging me berispte en zei: "De Tempel (joodse gemeente, red.) huurt toch mensen in om dat te doen?" We zijn niet bij elkaar gebleven, maar zijn houding kom ik nog vaak tegen in onze joodse instellingen. Collega's hebben me gezegd dat ik mezelf door het voorbereiden voor en het schoonmaken na een activiteit "naar beneden haalde" in de ogen van mijn gemeente. Als dat zo is, dan is

het maar zo! Als een priester as kan verwijderen, dan kan ik best een paar stoelen wegzetten, lijkt mij. Het feit dat onze gebouwen voor de diensten schoonmaakpersoneel heeft, ontslaat ons niet van onze verantwoordelijkheid hen en elkaar te helpen bij het onderhouden van onze heilige plaats. Het is een daad van nederigheid en *menschlichkeit* zo te handelen.

Er bestaat een verhaal over de Oude van Novhardok (1848-1919), rav Josef Jozel Horowitz, een grote rabbijn uit de 19de eeuwse Moessar-beweging. Een dodelijke tyfus-epidemie had zich verspreid over Kiev en enkele studenten van zijn *jesjieve* werden ziek. Op een ochtend zag men hoe de grote rav Josef de toiletten van de *jesjieve* aan het schoonmaken was (Chaim Ephraim Zaitchik, *Sparks of Mussar: A Treasury of the Words and Deeds of the Mussar Greats* [Nanuet, NY: Feldheim Publishers, 1985], p. 132).

Er is ook een chassidisch verhaal over een jonge en ambitieuze student die in opperste wanhoop bij zijn geleerde en gerespecteerde rabbijn kwam. "Rebbe!" riep hij. "Een uur voor de Sjabbat kom ik thuis uit de *jesjieve* en de tafel is nog niet gedekt, de kinderen zijn nog niet in bad geweest, het huis is een rommeltje! Hoe kan ik mij concentreren op mijn studie als ik zulke problemen heb? Wat moet ik doen?" Hij hield zijn adem in en wachtte op de hoon die de rabbi over zijn ongelukkige vrouw zou uitstorten. "Wat je moet doen?" antwoordde de rabbi met opgetrokken wenkbrauwen. "Grijp een bezem!"